

Muotoilualan avainlukuja

Katsauksen laati Ornamon toimeksiannosta
Lith Consulting Group

Ornamon muotoilualan suhdannekatsaus 2020

Ornamon vuotuinen Muotoilualan suhdannekatsaus kartoittaa suomalaisen muotoilualan tilaa ja trendejä. Vuoden 2020 suhdannekyselyt toteutettiin touko-kesäkuussa 2020 ja niihin vastasi 152 muotoilualan yritystä. Muotoilun toimialatiedot perustuvat Tilastokeskuksen yritystilastoihin, joiden tiedot kootaan uusimmista mahdollisista tilinpäätöstiedoista.

Noin 43 prosenttia Ornamon vuoden 2020 suhdannetiedusteluun osallistuneista yrittäjistä ilmoitti touko-kesäkuussa, että liikevaihto oli kasvanut edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta ennen koronavirusta. Tosin tilanne on ollut kaksijakoinen, sillä liikevaihdon pienenemisestä kertoi kolmannes kyselyyn vastanneista. Siten liikevaihdon kehityksen saldoluku tipahti plus 10:een, kun se oli vuotta aiemmin plus 23.

Suhdannetiedustelusta käy ilmi, että muotoilualan myynnin kehitys oli alkanut hidastua jo ennen pandemiaa. Asiaa saa vahvistusta siitä, että tilauskannan saldoluku oli painunut miinusmerkkiseksi jo alkuvuonna 2020.

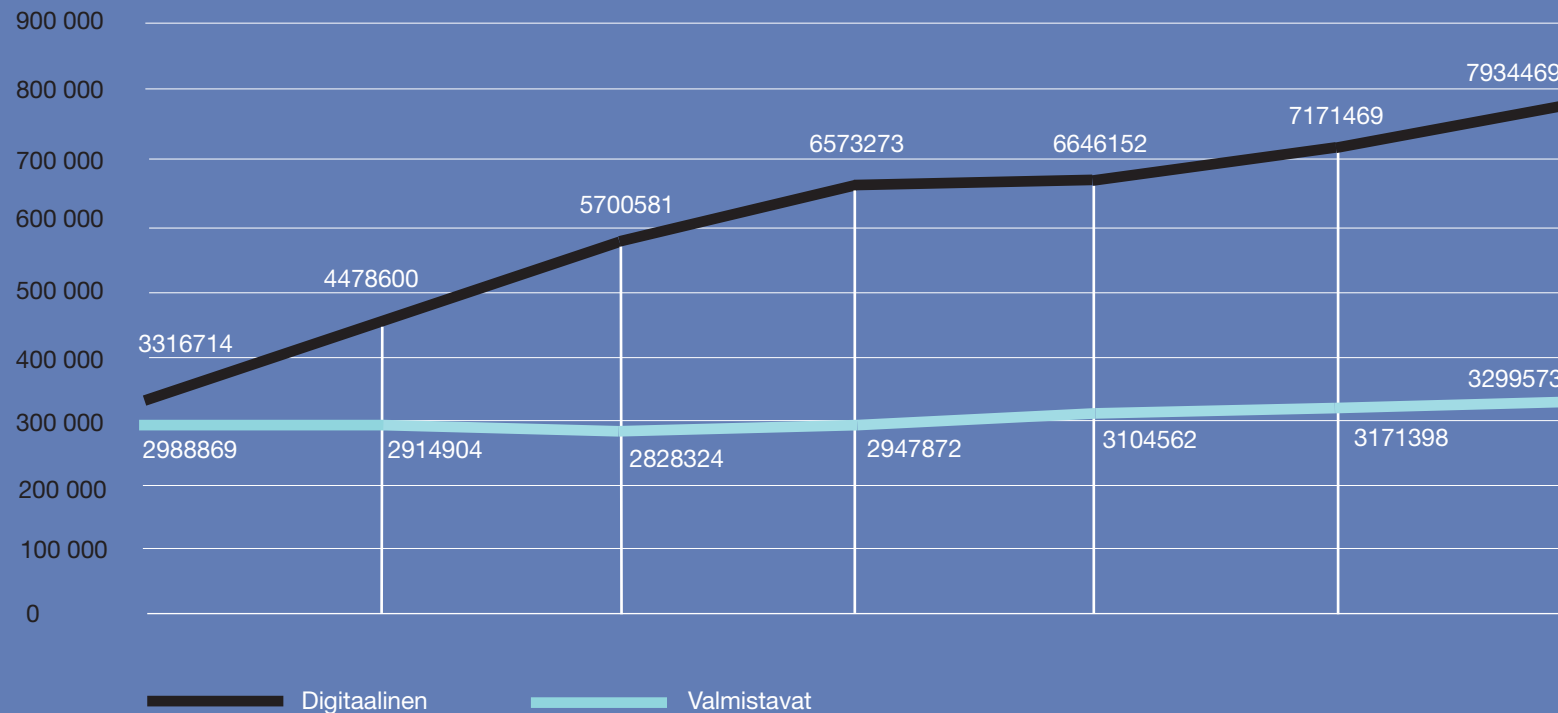
Optimismi talouden lähiajan kehitykseen on heikentynyt selvästi, sillä vain neljännes vuoden 2020 suhdannetiedusteluun vastanneista uskoi yleisten kysyntä- ja suhdannenäkymien paranevan seuraavan vuoden aikana ja liikevaihdon kehityksen saldoluku oli pudonnut nolnaan.

Muotoiluala on odotuksissaan kahtijakoinen: odotukset ovat ankeat sisustussuunnittelussa, muotoiluintensiivisessä teollisuudessa ja muotoilutoimistoissa. Sen sijaan taide- ja taideteollisuuden yrityksissä liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksen odotukset ovat keskimääräistä paremmat.

Tässä katsauksessa esitellyt luvut ja teemat:

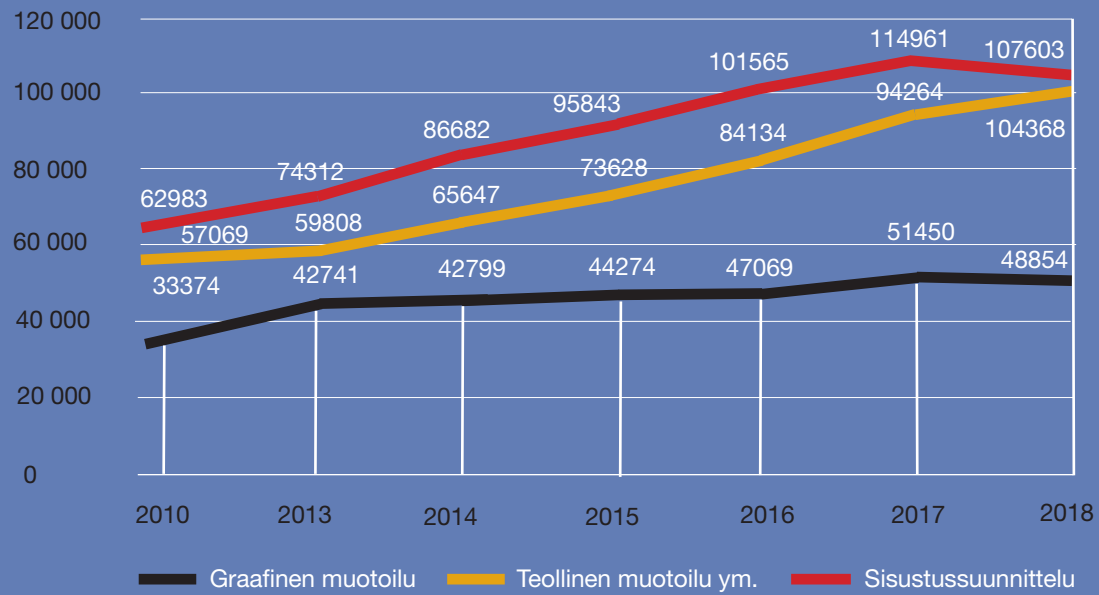
- 1. Muotoilualan liikevaihto nousi 12,3 miljardiin**
- 2. Muotoilualan suhdanneodotukset romahtaneet**
- 3. Muotoiluyritysten määrä on kasvussa**
- 4. Työllisyys kasvaa palvelualoilla**
- 5. Muotoilualalla on pieniä ja ketteriä yrityksiä**
- 6. Ekologisuus on muotoilualalle tärkeä kilpailutekijä**
- 7. Kasvuhakuisuus säilyy korkeana**
- 8. Kasvuyrityksiä on enemmän kuin Suomessa keskimäärin**
- 9. Keskimääräistä kansainvälisempää yritystoimintaa**

Digitaalista muotoilua ja taideteollista suunnittelua hyödyntävien alojen kehitys 2010; 2013–2018

Lähteet: Alueellinen yritystoimintatilasto 2018 ja
Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto 2018, Tilastokeskus. © ORNAMO RY

Muotoilun palveluyritysten liikevaihdon kehitys 2010–2018

Lähteet: Alueellinen yritystoimintatilasto 2018 ja
Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto 2018, Tilastokeskus. © ORNAMO RY

1. Muotoilualan liikevaihto nousi 12,3 miljardiin

Muotoilualan liikevaihto kiipesi Tilastokeskuksen tuoreimpien tilinpäätöstilastojen mukaan vuosina 2017-2018 11,4 miljardista 12,3 miljardiin. Summasta digitaalinen muotoilu muodosti 65 prosenttia ja muotoiluintensiivisen teollisen valmistuksen osuus oli 27 prosenttia. Suurimpia teollisia toimialoja olivat puutuotteiden ja huonekalujen valmistus.

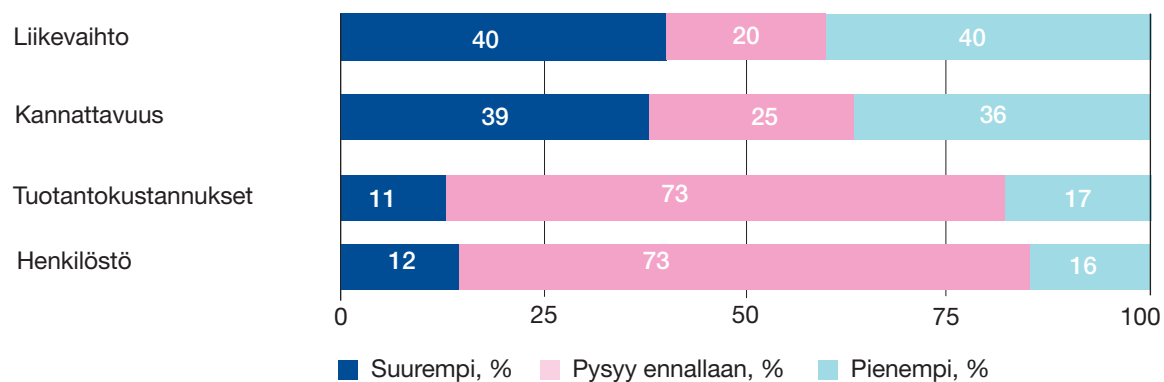
Muotoilualan palveluyritysten ja taideteosten luonnin toimialan osuus oli yhteensä yhdeksän prosenttia muotoilualasta. Muotoilualan palveluyritysten merkitys asiakasaloille on kuitenkin huomattavasti kokoaan suurempaa.

Vuosina 2010–18 liikevaihdon määrä kasvoi muotoilualan toimipaikoilla 7,7 prosenttia. Muotoilun palveluyritysten (muotoilu-, sisustusarkkitehtuuri- ja graafisen suunnittelun toimistot) liikevaihto on ollut noususuhdanteista ja kasvanut vuosina 2010–2018 52,8 prosenttia. Välillä 2017–2018 kasvu jäi kuitenkin 0,1 prosenttiin. Hitainta kasvu on ollut muotoiluintensiivisten valmistuksen päätoimialoilla (2,2 prosenttia). (2010–2018 jäätiin -0,8 prosenttiin - välillä 2017–2018 kasvu oli neljä prosenttia).

Muotoilualan kehitys on ollut kokonaisuudessaan parempaa kuin koko yritystoiminnassa, sillä koko yritystoiminnassa (pl. alkutuotanto) liikevaihto kohosi vain 6,1 prosenttia ja työllisyys 3,0 prosenttia vuosina 2010–18. Yritystoiminnan koko työllisyydestä toimialan osuus oli 4,2 prosenttia ja liikevaihdosta 2,8 prosenttia.

2. Muotoilualan suhdanneodotukset romahtaneet

Muotoilualan yritysten odotukset liikevaihdon, henkilöstön, tuotantokustannusten ja kannattavuuden kehityksestä seuraavan vuoden aikana (kevät 2021) verrattuna nykyiseen tilanteeseen (kevät 2020), prosenttia yrityksistä

Lähde: Ornamo suhdannekyselyt 2020 © ORNAMO RY

Optimismi talouden lähiajan kehitykseen on heikentynyt selvästi, sillä vain neljännes vuoden 2020 suhdannetiedusteluun vastanneista uskoi yleisten kysyntä- ja suhdannenäkymien paranevan seuraavan vuoden aikana ja liikevaihdon kehityksen saldoluku oli pudonnut nolnaan.

Alan odotukset seuraavan vuoden kehityksestä ovatkin 2010-luvulla ensimmäistä kertaa pessimistisemmät kuin edellisen vuoden toteutunut kehitys.

Ala on kaksijakoinen seuraavan vuoden odotusten suhteen. Odotukset ovat ankeat sisustussuunnittelussa, muotoiluintensiivisessä teollisuudessa ja muotoilutoimistoissa. Sen sijaan taide- ja taideteollisuuden yrityksissä liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksen odotukset ovat keskimääräistä paremmat.

Muotoilu on merkittävä ala Suomessa

Nopeimmin kasvaa digitaalinen muotoilu

Muotoiluosaamisen hyödyt on valjastettu laajalti, joten muotoilu-intensiivisiä yrityksiä ja alatoimialoja löytyy runsaasti myös muilta toimialoilta.

Muotoilun palveluyritykset
261 milj.€

Graafinen suunnittelu 49 milj.
Sisustussuunnittelu 108 milj.
Teollinen muotoilu 105 milj.

2010–2018

+54%

Valmistavan teollisuuden muotoilu-intensiiviset alat
3,3 mrd.€

Puutuotteet 1,5 mrd.
Huonekalut 1,1 mrd.
teksili- ja vaate 1,9 milj.

2010–2018

-1%

Taideteosten luonti
84 milj.€

2010–2018

+28%

Digitaalisen suunnittelun muotoiluintensiiviset alat
7,9 mrd.€

mm. ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus 5 mrd.
Pelien kustantaminen 1,7 mrd.

2010–2018

+115%

Muotoilu- ja sisaralojen palveluyritysten ja erityisen muotoilu-intensiivisten toimialojen liikevaihto on yhteensä
12,3 mrd.€

Arkkitehtuuri ja maisemanhoito
686 milj.€

2010–2018

+26%

417 mrd.€

Liikevaihto 2018
sisältäen

Teollisuus 152 mrd.
Kauppa 119 mrd.
Palvelut 109 mrd.
Rakentaminen 37 mrd.

Lähteet: Alueellinen yritystoimintatilasto, 2018, Tilastokeskus
Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto 2018 Tilastokeskus.
HUOM. Yritysten määrä sisältää yksityiset elinkeinoharjoittajat

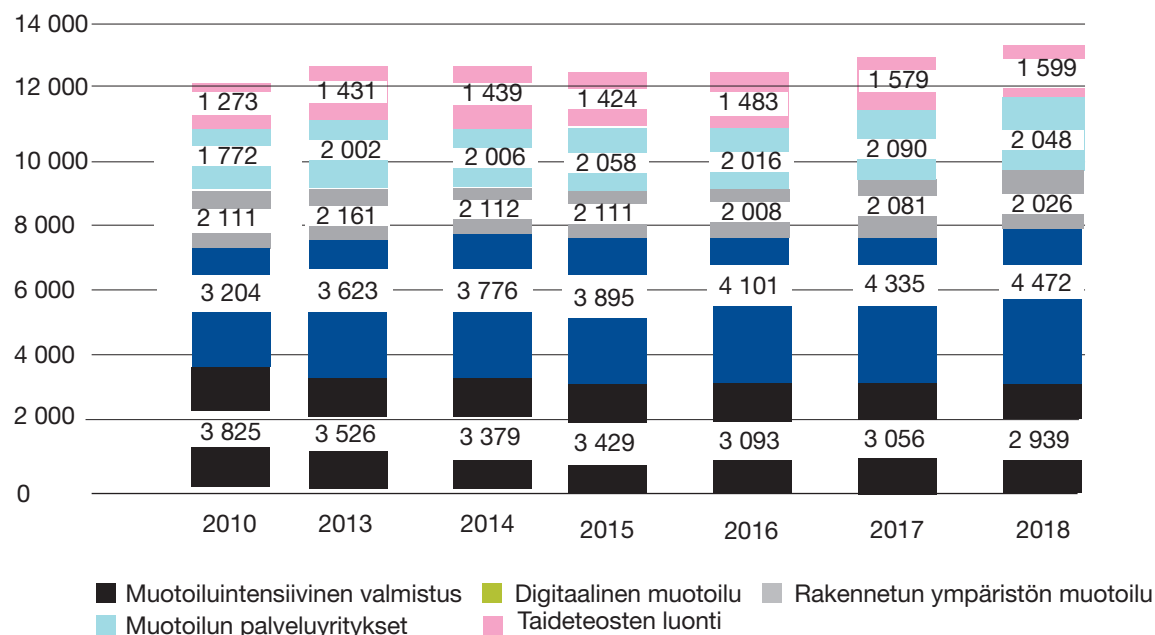
3. Muotoiluyritysten määrä on kasvussa

Tilastokeskuksen yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastojen mukaan Suomessa toimi edellä mainittujen uusien määritelmien ja rajausten mukaan tarkasteltuna noin 13 080 muotoilualan yritystä vuonna 2018.

Yritysten lukumäärä on kasvanut runsaat seitsemän prosenttia eli 900 tilastoyksiköllä vuosina 2010–18.

Pääosaamisaloittain tarkasteltuna yritysten määrän kasvu oli suurinta digitaalisessa muotoilussa, taideteosten luonnissa ja muotoilutoimistojen keskuudessa. Yksittäisten toimialojen osalta kasvu on ollut kovinta tietokonepelien kustantamisessa, ohjelmistojen suunnittelussa ja teollisessa muotoilussa. Muotoiluintensiivisten tuotteiden valmistuksessa (teollisuudessa) yritysten määrä on vähentynyt noin 890 yrityksellä (23 %) 2010-luvulla.

Muotoilualan yritykset Suomessa pääosaamisaloittain 2010–18

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri ja yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto (Vuoden 2018 tiedot ennakkollisia), Tilastokeskus

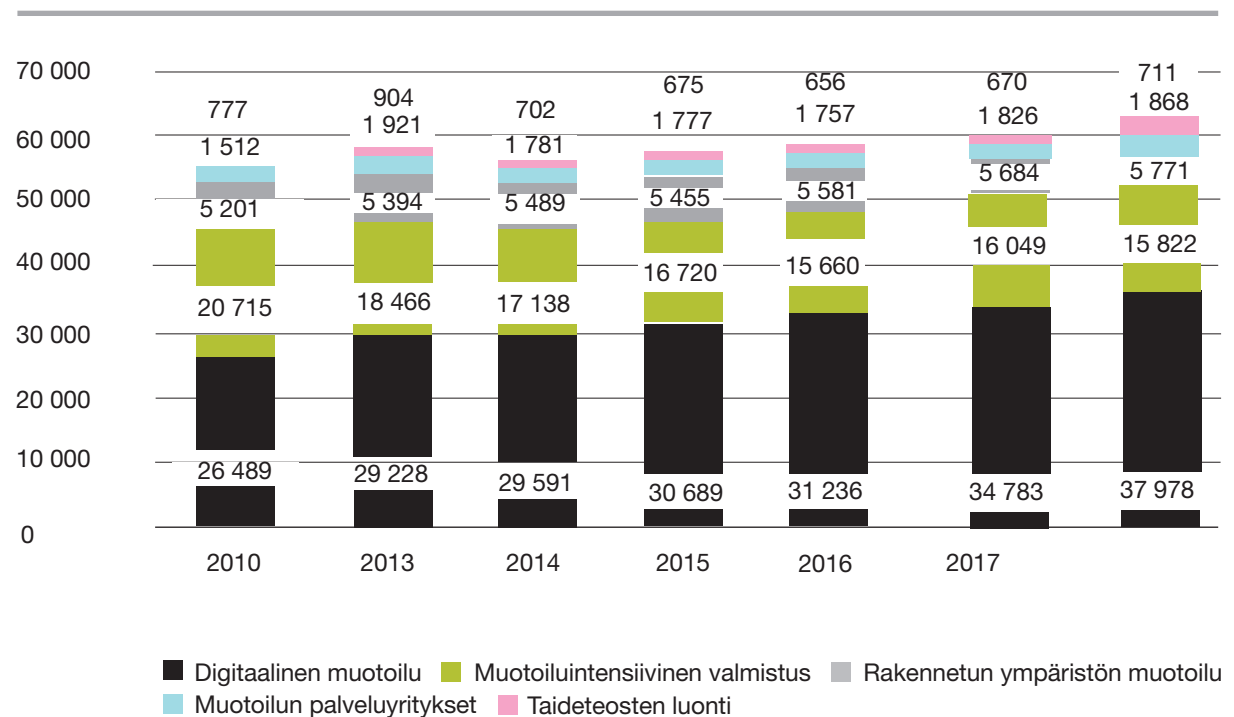
4. Työllisyys kasvaa palvelualoilla

Muotoilualan toimipaikkojen työllisyys oli Suomessa kokovuosityöllisyyden käsitteellä mitattuna noin 62 290 henkilöä vuonna 2018. Vuosina 2010–18 työllisten määrä on kasvanut 7,9 prosenttia.

Vuosina 2010-18 työllisten määrä on kasvanut viidenneksellä (10 270 henkilöä). Määrällinen ja suhteellinen henkilöstön lisäys oli suurinta digitaalisessa muotoilussa (51 %). Muotoilutoimistoissa työllisyys kasvoi 23 prosenttia ja rakennetun ympäristön muotoilussa 12 prosenttia.

Taideteosten luonnissa ja kaikilla muilla muotoiluintensiivisen teollisuuden aloilla paitsi vaatteiden ja metallituotteiden valmistuksessa työllisyys aleni.

Muotoilualan yritystoimipaikkojen henkilöstön kehitys

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri (2010) ja yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto (2018) © ORNAMO RY

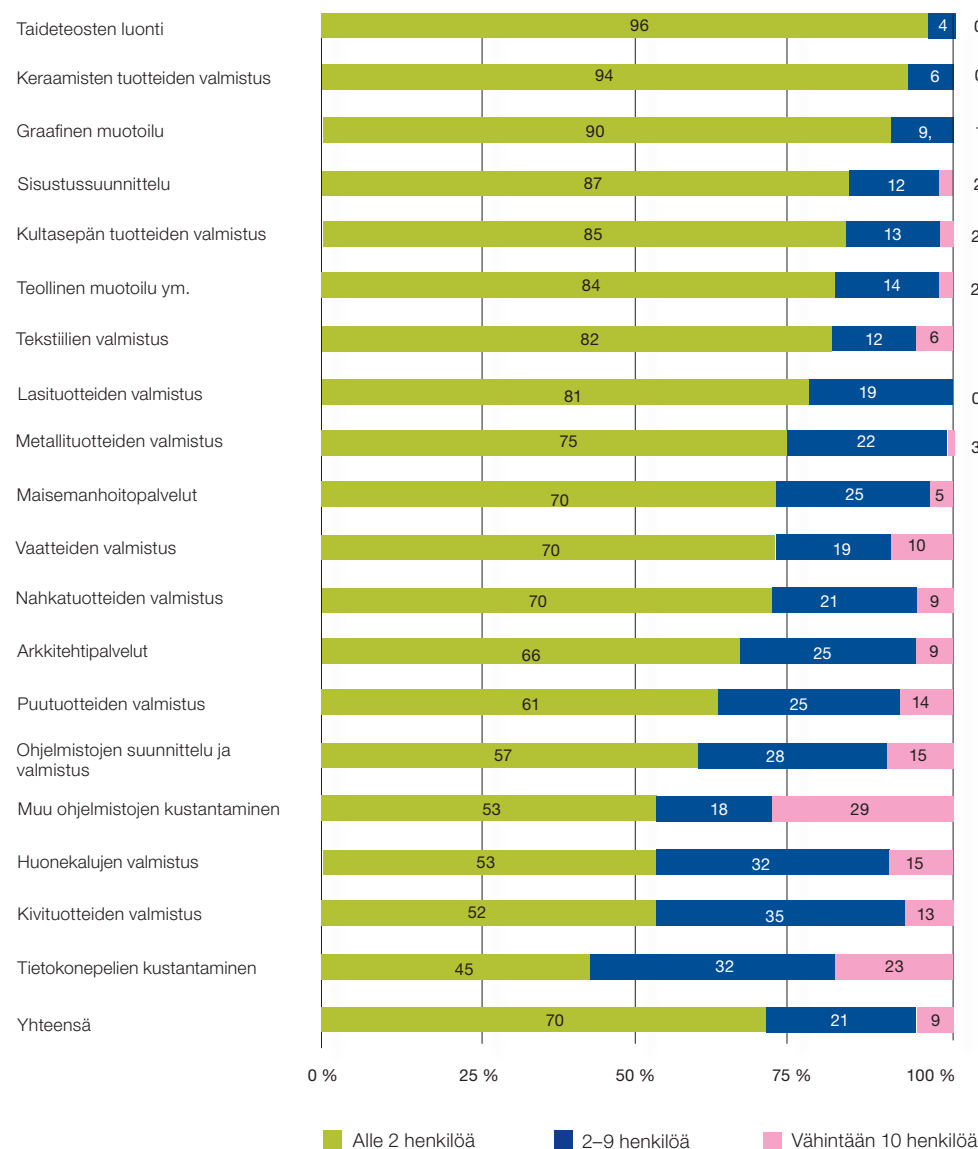
5. Muotoilualalla on pieniä ja ketteriä yrityksiä

Tilastokeskuksen alueellisen yritystoimintatilaston mukaan yritysten toimipaikkoja muotoilualoilla oli 13 080 vuonna 2018. Yritysten lukumäärä on kasvanut runsaat seitsemän prosenttia eli 900 tilastoyksiköllä vuosina 2010-18.

Pääosaamisaloittain tarkasteltuna yritysten määrän kasvu oli suurinta digitaalisessa muotoilussa, taideteosten luonnissa ja muotoilutoimistojen keskuudessa. Yksittäisten toimialojen osalta kasvu on ollut kovinta tietokonepelien kustantamisessa, ohjelmistojen suunnittelussa ja teollisessa muotoilussa. Muotoiluintensiivisten tuotteiden valmistuksessa (teollisuudessa) yritysten määrä on vähentynyt noin 890 yrityksellä (23 %) 2010-luvulla.

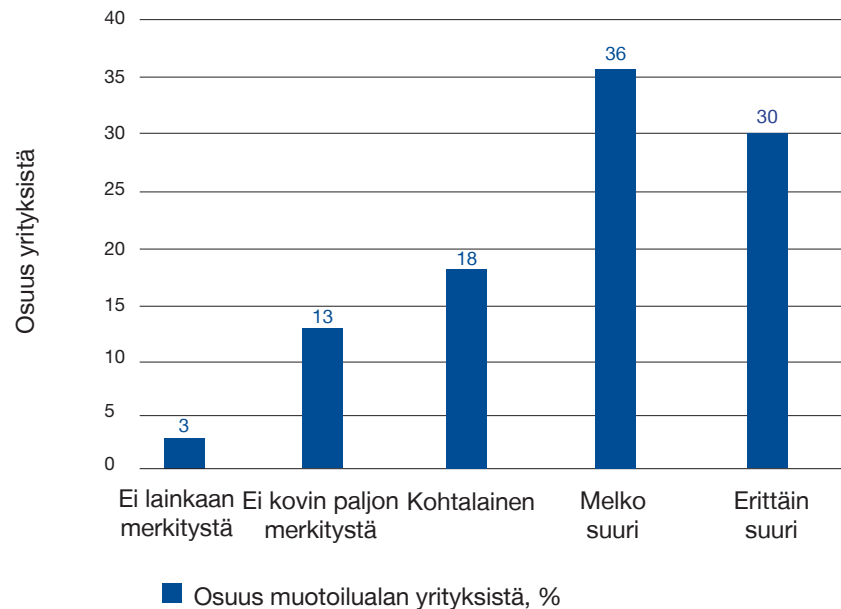
Muotoilualan yritykset ovat kooltaan varsin pieniä, sillä keskimäärin 70 prosenttia työllisti alle kaksi henkilöä vuonna 2018.

Muotoilualan yritysten lukumäärä tarkimman toimialoittain mukaan ja henkilöstön kokoluokittain 2018, prosenttia yrityksistä

6. Ekologisuus on muotoilualalle tärkeä kilpailutekijä

Ympäristövastuullisuuden (ekologisuuden) merkitys muotoilualan yritysten toiminnassa kilpailutekijänä, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon suhdannekyselyt 2019 © ORNAMO RY

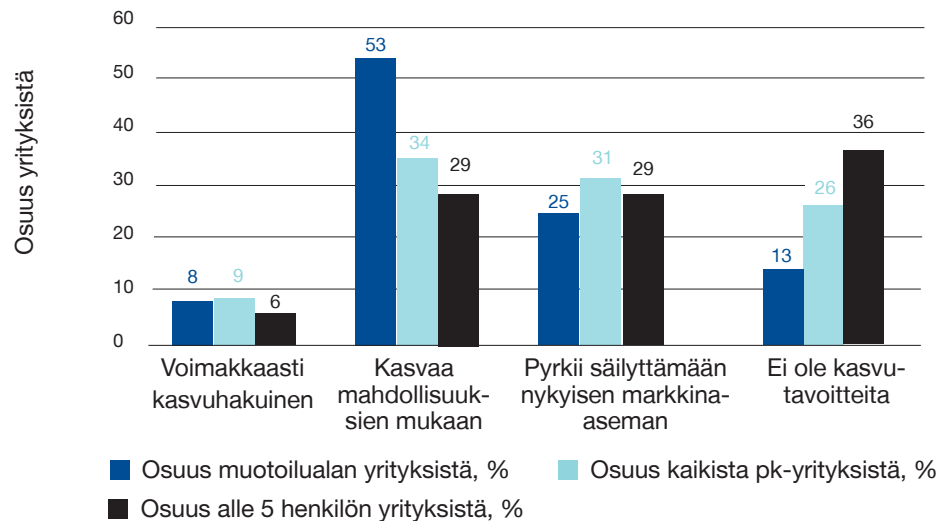
Muotoiluyritykset edistävät monin tavoin kestävä kehitystä, jota yritykset pitävät kyselyn perusteella tärkeimpänä yritys vastuullisuuden osatekijänä. 46 prosenttia vuoden 2019 kyselyyn vastanneista piti kuluttajavalistusta erittäin tärkeänä. Seuraavaksi tärkeimpiä ovat fikset julkiset hankinnat, yritysten vapaaehtoiset toimenpiteet ja kansainväliset sopimukset.

Vastuulliseen yritystoimintaan, vastuullisuuden arvioitiin ja vastuullisuusviestintään liittyy runsaasti haasteita. Vuoden 2019 suhdannekyselyjen mukaan vastuullinen toiminta vaatii tavanomaista enemmän voimavaroja, mikä nostaa tuotantokustannuksia. Yritysten mukaan vastuullisen toiminnan toteuttamista hankaloittavat tiedon ja luotettavien mittareiden puute. Eri toimialojen väliset erot voivat olla suuria.

Muotoilualan yritysten välillinen vaikutus ekologisuuteen, kestäväan kehitykseen ja rakennettuun ympäristöön voi olla alan asiakkaiden kautta moninkertainen yritysten omaan kokoon verrattuna.

7. Kasvuhakuisuus säilyy korkeana

Muotoilualan yritysten ja Suomen koko pk-yrityskentän kasvuhakuisuus 2019, prosenttia yrityksistä

Lähde: Pk-yritysbarometri 2020 ja

Ornamon suhdannekyselyt 2020 © ORNAMO RY

Suhdannekatsaukseen 2020 vastanneista yrityksistä voimakkaasti kasvuhakuisia oli noin kahdeksan prosenttia. Mahdollisuuksien mukaan kasvavia oli 53 prosenttia ja asemansa säilyttämiseen keskittyviä 25 prosenttia.

Voimakkaasti kasvuhakuisia yrityksiä oli hieman vähemmän edellisenä vuonna (11 %). Silti kasvuyrityksiä on ollut vuosina 2014–20 suurin piirtein yhtä paljon, jos mahdollisuuksien mukaan kasvavat yritykset lasketaan mukaan.

Voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus on ollut muotoilualalla lähes yhtä suurta kuin koko pk-yrityskentässä keskimäärin. Alan kasvuhakuisuus on kuitenkin suurempaa, jos asiaa verrataan kaikkien alle viiden henkilön pk-yritysten ja yksityrittäjien kasvuhakuisuuteen.

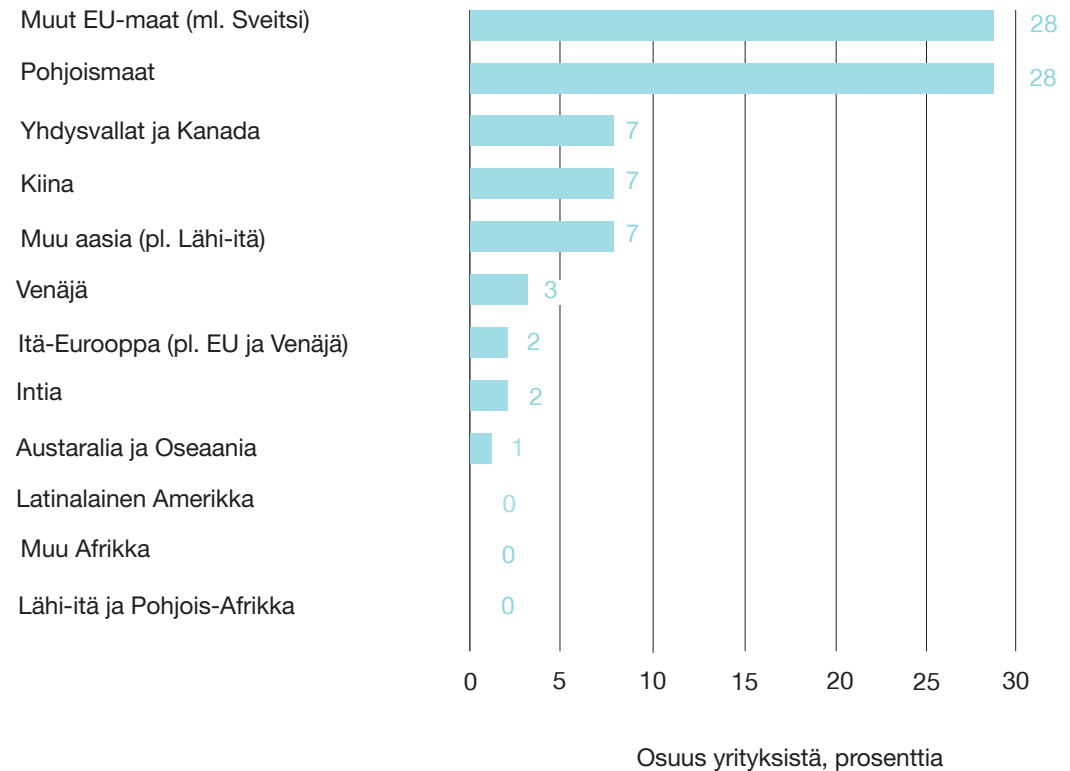
8. Keskimääräistä kansainvälisempää yritystoimintaa

Vuoden 2020 kyselyjen mukaan joka kymmenellä muotoilualan yrityksellä ulkomainen toiminta on vakiintunutta. Vajaa kolmannes yrityksistä panostaa ainakin jonkin verran kansainvälistymiseen.

Ulkomainen toiminta on useimmiten alle kymmenen prosenttia liikevaihdosta ja vain kahdellatoista prosentilla ulkomainen toiminta on yli puolet liikevaihdosta. Ulkomainen toiminta on lähes joka toisella suoraa tai epäsuoraa tavaravientiä ulkomaiselle loppuasiakkaalle. Projektivientiä harjoitti runsas viidennes ja sähköistä palveluvientiä 15 prosenttia vientiyrityksistä.

Ulkomaista toimintaa harjoittavien yritysten päämarkkina-alueet löytyvät Pohjoismaista ja muista EU-maista (pl. Britannia). Molemmilla alueilla toimintaa on ollut runsaalla neljänneksellä kansainvälistä toimintaa harjoittaneista yrityksistä. Seuraavina tulevat EU:sta eronnut Britannia, Pohjois-Amerikan maat ja Kiina.

Kansainvälistä toimintaa harjoittavien muotoilualan yritysten pääasialliset markkina-alueet 2020, prosenttia yrityksistä

Muotoiluala: teollisuutta, palvelutuotantoa ja taiteellista luomista

Muotoilualojen palveluyritykset tarjoavat suunnittelu- palveluita erikoistuneissa yrityksissään, joita voidaan kutsua termillä muotoilun KIBS-yritykset (Knowledge Intensive Business Services). KIBS-palveluja tuottavat muotoiluyritykset toimivat teollisen suunnittelun, graafisen suunnittelun ja sisustusarkkitehtuurin erikoisaloilla. KIBS-yrityksiä kutsutaan palveluntuottajiksi siksi, että niiden toimintaan ei sisälly tuotteiden valmistusta.

Nämä yritykset synnyttävät ja välittävät uusia ajatuksia ja osaamista esimerkiksi julkisyhteisöihin, yrityksiin ja muihin yksityisiin yhteisöihin. Muotoilualojen ammattilaiset tukevat asiakasorganisaatioiden, kuten tuotevalmistusta harjoittavien teollisten yritysten toimintaa tarjoamalla ulkopuolisia asiantuntijaratkaisuja vaativiin erityistilanteisiin.

Muotoiluintensiiviseen teollisuuteen kuuluu teollisia sarjavalmistajia, pk-yrityksiin luettavia piensarjatuottajia sekä käsityöalan yrityksiksi rinnastettavia tuotteiden valmistajia. Muotoiluintensiivisessä teollisuudessa muotoilukustannukset ovat suhteellisen pieniä, mutta tärkeä osa yrityksen toimintaa kuten suunnittelutyö yleensäkin. Varsinaista puhdasta muotoilupalvelujen ulosmyyntiä on niillä vähän, sillä tehty työ sisältyy valmistettuihin tuotteisiin. Muotoilupanoksen merkitys korostuu ja henkilöityy usein tekijöihin siirryttäessä teollisesta sarjavalmistuksesta piensarjatuotantoon tai käsityömäiseen tuotteiden valmistukseen.

Taideteoksen luonti lukeutuu toimialaluokituksessa palvelualoihin, vaikka toimialalla valmistetaan fyysisiä tuotteita. Toimiala poikkeaa tavanomaisesta käsityövalmistuksesta siten, että taideteosten luonnissa on kysymys yksilöllisten ja ainutkertaisten taidekäsitöiden yms. teosten valmistuksesta. Muotoilun merkitys on suuri ja henkilöitynyt taideteoksen tekijää sekä hyvin vaikeasti rahamääräisesti erotettavissa tekijän valmistustyöstä.

Yritykset, julkisyhteisöt ja muut organisaatiot hankkivat tarvitsemansa muotoilun KIBS-palvelut ostopalveluina ulkopuolisilta palveluntuottajilta tai palkkaavat omia näiden muotoiluasiantuntijoita eli muotoilun kisa-ammattilaisia, omaan organisaatioonsa. Monet organisaatiot yhdistelevät ulkoa ostettuja ja sisäisesti tuotettuja muotoilupalveluja. Asiakastoimialoja ovat mm. tekstiili- ja vaatetusteollisuus, sähkö- ja elektroniikkateollisuus, metalliteollisuus ja muu teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa, informaatio ja viestintä ja liike-elämän palvelut.

ornamo